

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 19.9.2002
KOM(2002) 511 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**YHTEISÖN VESIVILJELYALAN KESTÄVÄÄ KEHITTÄMISTÄ KOSKEVA
STRATEGIA**

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

YHTEISÖN VESIVILJELYALAN KESTÄVÄÄ KEHITTÄMISTÄ KOSKEVA STRATEGIA

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	HAASTEET	6
3.	TAVOITTEET	11
4.	EHDOTETUT TOIMET	12
4.1.	Tuotannon lisääminen.....	12
4.2.	Kilpailu tuotantoalueista.....	13
4.3.	Markkinoiden kehitys, markkinointi ja tiedotus	14
4.4.	Koulutus.....	15
4.5.	Hallinto	16
4.6.	Vesiviljelytuotteiden turvallisuus.....	17
4.6.1.	Kansanterveysnäkökohdat	17
4.6.2.	Eläinten terveyttä koskevat näkökohdat.....	18
4.7.	Eläinten hyvinvointi	18
4.8.	Ympäristönäkökohdat.....	19
4.9.	Tutkimus	21
5.	PÄÄTELMÄT.....	22
	LIITE.....	25

1. JOHDANTO

Vesiviljely on erittäin monipuolinen ja lukuisia lajeja koskeva tuotannonala, jossa on erilaisia järjestelmiä ja käytäntöjä¹. Sen taloudellisista hyötyvaikutuksista ovat esimerkkeinä parantunut työllisyys, paikallisten resurssien hyödyntämisen tehostuminen ja tuottoisien investointimahdollisuuksien lisääntyminen. Myös paikallisen ja kansainvälisen kaupan kannalta vesiviljelyllä on yhä suurempi merkitys.

Komission mielestä vesiviljelyalan uudistaminen on olennainen osa yhteisen kalastuspolitiikan uudistamista; myös alaa koskevan kestäväen kehityksen strategian luominen on sen mielestä välttämätöntä². Strategia on yhdenmukainen muiden yhteisön strategioiden kanssa, joista mainittakoon erityisesti kestäväen kehitystä koskeva Euroopan unionin strategia³ sekä Göteborgin Eurooppa-neuvoston 15.–16. kesäkuuta 2001 tekemät päätelmät.

Unionin tärkeimpiä vesiviljelytuotteita ovat kalat (taimen, lohi, meriahven ja hammasahven) ja nilviäiset (sinisimpukka, osteri ja venussimpukka). Vuonna 1980 niitä tuotettiin 642 000 tonnia, vuonna 1990 jo 944 000 tonnia ja vuonna 2000 tuotanto nousi 1 315 000 tonniin. Vaikka tuotanto on ainoastaan kolme prosenttia koko maailman vesiviljelytuotteiden tuotannosta, EU on maailman suurin lohen, meriahvenen, hammasahvenen, piikkikampelan ja sinisimpukan tuottaja. Tuotannon arvo on nykyisin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Vesiviljelyn osuus on 17 prosenttia unionin koko kalatalousalan tuotannon määrästä ja 27 prosenttia sen arvosta.

Eurooppalaiset vesiviljelyalan tutkijat ovat päteviä, ja heillä on asianmukaiset tutkimusvälineet, mikä on edistänyt alan kasvua merkittävästi. Eräiden lajien viljelytekniikka on kehitetty Euroopassa. Viime vuosikymmenellä Euroopan vesiviljelyalan vuosituotanto (3,4 prosenttia) kasvoi kuitenkin hitaammin kuin maailmanlaajuinen tuotanto keskimäärin (11 prosenttia). Kalanviljelytuotanto on viime aikoihin asti kasvanut tasaisesti, mutta kasvu näyttää nyt olevan hidastumassa. Äyriäisten tuotanto on sen sijaan lisääntynyt melko vähän, ainoastaan 2,1 prosenttia vuodessa.

Unionin vesiviljelytuotanto jaetaan kolmeen suureen ryhmään, joiden perinteet ja ominaispiirteet ovat erilaisia. Ryhmät ovat seuraavat:

1. Makeanveden vesiviljely. Tämän perinteisen tuotannonalan ongelmana on nykyään se, että tuotteiden markkina-arvo on suhteellisen alhainen tuotantokustannuksiin verrattuna. Taimen on unionin yleisimmin viljelty kalalaji – sen tuotannon arvo on noin 500 miljoonaa euroa vuodessa. Taimenenkasvatuksen kannattavuusongelmat olivat aiemmin yleisiä lähes

¹ 'Vesiviljelyllä' tarkoitetaan vesieliöiden kasvatusta tai viljelyä, jossa käytetyllä tekniikalla on tarkoitus lisätä kyseisten eliöiden tuotantoa ympäristön luonnonkapasiteettia tehokkaammin; eliöt pysyvät koko kasvatuksen tai viljelyn ajan ja myös niiden talteenoton ajan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omaisuutena. (Neuvoston asetus (EY) N:o 2792/99, annettu 17 päivänä joulukuuta 1999, kalatalousalan rakenteellisia toimia koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja edellytyksistä. EYVL L 337, 30.12.1999)

² KOM(2002) 181 lopullinen

³ KOM(2001) 264 lopullinen

kaikkiällä unionissa – tilanne on parantunut tältä osin vasta viime aikoina. Karpinkasvatuksen osalta tilanne on vaikeampi. On olemassa myös lukuisia muita viljelykelpoisia lajeja, joiden kasvatusta on vähäisen kysynnän vuoksi kannattamatonta. Makeanveden kalan kysyntä tuskin kasvaa merkittävästi lähiaikoina, jollei nykyisuudesta saada muuttamaan markkinointikampanjoiden avulla. Makeanveden kalankasvatuksessa sovelletaan useimmiten voimaperäisiä viljelymenetelmiä, joten sen ympäristövaikutukset ovat merkittäviä.

2. *Merivedessä harjoitettava nilviäisten viljely.* Nilviäistuotannon osuus on yli 60 prosenttia unionin vesiviljelytuotannon määrästä; sen arvo on kuitenkin ainoastaan 30 prosenttia koko tuotannon arvosta. Tätä toimintaa harjoitetaan laajalti unionin rannikkoalueilla, ja sillä saattaa olla paikallisesti erittäin suuri merkitys taloudellisesti ja työpaikkojen syntymisen kannalta. Merivesiviljely on verrattain vanhaa perinteistä toimintaa, jota harjoitetaan pienissä perheyriyksissä yksinkertaisin välinein. Yleensä nykyinen tekninen kehitystoiminta on riittävää; on kuitenkin vielä mahdollista kehittää useampien lajien viljelytekniikoita. Nilviäiset syövät luonnonravintoa, eivätkä rehua, joten ravinnonsaannin vaihtelu saattaa heijastua niiden tuotantoon: esimerkiksi äyriäisten tuotanto on riippuvainen ilmasto-olosuhteista. Kannattavuuteen vaikuttavat myös myrkyllisten leväkukintojen lisääntyminen tai erityiset paikalliset ekologiset ongelmat.
3. *Merivedessä harjoitettava kalanviljely* on uusin ja teknisesti mutkikkain tuotantotapa, jota alettiin harjoittaa 1970-luvulla. Kalanviljely merivedessä oli taloudellisesti tuottoisin vesiviljelyn osa-alue 1990-luvun alkuun asti. Se houkutteli alalle uusia investoijia, minkä seurauksena tuotanto kasvoi nopeasti; tämä johti puolestaan markkinahäiriöihin ja hinnanalennuksiin. Myös tämän alan ympäristöongelmat johtuvat voimaperäisestä viljelytavasta, jossa kaloja ruokitaan teollisella rehulla. Päätuote on lohi sekä tuotannon määrän että arvon perusteella mitattuna. Meriahvenen ja hammasahvenen kasvatusta on lisäntynyt nopeasti Välimeren alueella viimeisten 15 vuoden aikana.

Lisäksi unionissa kasvatetaan pieniä määriä äyriäisiä ja merilevää, jonka tuotanto saattaa kasvaa tulevaisuudessa.

Vesiviljelytoimintaa harjoitetaan laajalti eri puolilla unionia ja erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla maaseutualueilla tai syrjäisillä alueilla, joissa on vähän vaihtoehtoisia työllistymismahdollisuuksia. Jonkin verran tietoa on saatavilla Euroopan rannikkoalueilla harjoitettavan vesiviljelyn yhteiskunnallis-taloudellista merkityksestä. Eräillä Skotlannin alueilla äskettäin tehty tutkimus⁴ kuitenkin osoittaa, että maaseudun väestömäärän lasku on pysähtynyt (ensimmäistä kertaa 100 vuoteen) lohienkasvatustalustien perustamisen ansiosta ja että nuorille riittää alalla töitä ympäri vuoden, kun taas muiden elinkeinojen – esimerkiksi matkailualan – työpaikat ovat kausiluonteisia. Vesiviljely – ja erityisesti nilviäisten viljely ja kalanpoikasten häkkikasvatusta – saattaa olla kalastajille osa-aikainen lisätulonlähde tai vaihtoehtoinen tulonhankkimiskeino kalatalousalalta työttömiksi joutuneille henkilöille, koska

⁴ The Scottish Office. "The Economic Impact of Scottish Salmon Farming". Maaliskuu 1999.

merivesiviljelmillä tarvitaan ammattitaitoista työvoimaa, joka pystyy työskentelemään sekä aluksissa että niistä käsin.

Vuonna 1998 vesiviljelyala työllisti EU:ssa lähes 80 000 koko- tai osa-aikaista työntekijää; luku vastaa 57 000 kokoaikaista työpaikkaa. Vesiviljelyllä on perinteisesti merkittävä yhteiskunnallis-taloudellinen asema joillakin alueilla. Esimerkiksi Espanjan Galiciassa, joka on Euroopan tärkein simpukoiden- ja piikkikampeloiden tuotantoalue, vesiviljelmillä työskentelee noin 13 500 henkilöä. Huomattakoon, että tähän lukuun eivät sisälly alan epäsuorat työpaikat. Ranskassa osteriviljelmät työllistävät noin 4 700 ihmistä Charente-Maritimen alueella ja yli 3 000 ihmistä Bretagnessa. Skotlannin, Irlannin ja Kreikan syrjäisille rannikkomerialueille 1980- ja 1990-luvuilla perustettuihin kalanviljelylaitoksiin syntyi tuhansia työpaikkoja.

Kaikki unionin alueet eivät sovellu vesiviljelykäyttöön, koska monet eri tekijät (esimerkiksi veden laatu, tuotantoalueiden saatavuus ja hinta sekä ilmasto-olosuhteet) vaikuttavat vesiviljelylaitosten tuotantotehoon ja kannattavuuteen. Uusien vesiviljelylaitosten myönteiset ja haitalliset vaikutukset on arvioitava järjestelmällisesti ja yhtenäisesti laitosten sijoituspäätöksiä tehtäessä. Tämä on olennaisen tärkeää ennen kuin hankkeille myönnetään julkista rahoitusta.

Tulevaisuudennäkymät

Vesiviljelyala kehittyi suotuisasti EU:ssa kahden viime vuosikymmenen aikana; osittain tämä kehitys oli alalla toteutettujen lukuisten yhteisön tukihankkeiden ansiota. Vesiviljelyä koskeva unionin lainsäädäntö on mittava, ja toimet oikeudellisen kehyksen lujittamiseksi etenevät asianmukaisesti. Kehittämistarpeita on kuitenkin edelleen; erityisesti viimeaikainen kasvun hidastuminen edellyttää toimia.

Vaikka vesiviljelyalan kehitysmahdollisuudet näyttävät yleisesti suotuisilta, unionin vesiviljelyalan on kuitenkin pystyttävä ratkaisemaan eräät terveydensuojeluvaatimuksiin, ympäristövaikutuksiin ja markkinaheilahteluihin liittyvät ongelmat.

Seuraavien kymmenen vuoden aikana vesiviljelyalan on vakiinnutettava asemansa merkittävänä toimialana, joka takaa maaseutu- ja rannikkoalueiden vakaan työllisyyskehityksen pitkällä aikavälillä ja lisää kalatalouden tuote- ja työllistämismahdollisuuksia.

Työllisyyden ja hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää, että eurooppalaisten vesiviljelylaitosten toiminta on taloudellisesti kannattavaa ja omavaraista. Vesiviljelyä on kehitettävä markkinoiden ehdoilla, tuotannon ja kysynnän on oltava keskenään tasapainossa eikä viljelmiä pidä kannustaa liikatuotantoon kysynnän todennäköisen kasvun perusteella. Tuotevalikoimaa on laajennettava, ja entistä paremmat markkinointistrategiat on otettava käyttöön. Yksityiset sijoittajat ovat vastuussa – ja heidän on vastattava edelleenkin – kehittämishankkeiden toteuttamisesta käytännössä. Julkisen vallan tehtävänä on sen sijaan taata, että taloudellinen kannattavuus ja ympäristönäkökohdat ovat sopuosinnassa keskenään, ja varmistaa tuotteiden laadukkuus.

Lähtökohtana on siis vesiviljelyalan kilpailukyky, tuottavuuden ja jatkuvuuden turvaaminen. Jotta kannattavuustavoite saavutettaisiin, alaa on kehitettävä

viljelytekniikkaan, sosioekonomisiin näkökohtiin sekä luonnonvarojen käyttöön ja hallintaan perustuvan toimintatavan pohjalta.

2. HAASTEET

- Nopeasti kasvavalle tuotannonalalle ominaiset hintavaihtelut ovat edelleen tunnusomaisia vesiviljelyalalle.
- Vastoin yleistä näkemystä, vesiviljelytuotteet ovat harvoin haitallisten kemikaalien saastuttamia. Kalat ja äyriäiset⁵ ovat ihmiselle itse asiassa terveellistä ravintoa, jos Euroopassa kasvatettavien ja Eurooppaan tuotavien kala- ja äyriäistuotteiden tuotantoa valvotaan, jos niille annetaan laatutakuu ja jos niiden tuotantomenetelmät edistävät eläinten terveyttä ja hyvinvointia.
- Eräillä alueilla väestö suhtautuu kielteisesti vesiviljelyyn haitallisten ympäristövaikutusten vuoksi.

Taloudellisen kannattavuuden parantaminen

Kala- ja äyriäistuotteiden kysynnän kehitys Euroopan markkinoilla lujittaa viljeltyjen tuotteiden markkina-asemaa, koska ne täyttävät supermarketien vaatimukset (tuotteiden säännöllinen tarjonta, saanti ja tasalaatuisuus). Uusien jalostusmenetelmien ansiosta markkinoille on myös tullut laaja valikoima uudenlaisia, vesiviljelyistä lajeista valmistettuja tuotteita.

Yrittäjien on investointeja ja tuotannonkehitystä koskevia päätöksiä tehdessään muistettava, että markkinoiden kyllästyminen on yksi vakavimmista vesiviljelyalaa uhkaavista vaaroista. Useimmat vesiviljelytuotannon osa-alueet ovat kärsineet markkinahintojen laskusta 1990-alkupuolelta lähtien. Tämä ei ole ollut välttämättä haitallista, koska lasku on vauhdittanut tuottavuuden kasvua ja synnyttänyt uudenlaisia markkinointitapoja. Tuottajilla ei ole kuitenkaan juuri mahdollisuuksia investoida tutkimukseen, kehittämiseen ja markkinointiin, koska tuotantotehon lisääminen on nykyisellään vaikeaa ja koska katetuotto on matala kaikilla tärkeimmillä vesiviljelytuotannon osa-alueilla.

Julkinen tuki. Vesiviljelyinvestoinneille 1970-luvun lopusta lähtien myönnetty tuki on vauhdittanut tuotannon kasvua. Tukiperustelujen mukaan vesiviljely oli alueellisen koheesiopolitiikan väline ja merivesiviljelyinvestointeja pidettiin erittäin riskialttiina 1970- ja 1980-luvuilla. Tuet kannustivat eurooppalaisia investoijia vauhdittamaan investointikehitystä ja uudentyyppisten yritysten perustamista alalle; ilman tukea investointien kasvu olisi ollut huomattavasti hitaampaa. Tuesta hyötyivät eniten uudet vesiviljelytuotannon osa-alueet. Tilanne on kuitenkin muuttunut nykyisin, ja ylituotanto on konkreettinen uhkatekijä joillakin tuotannonaloilla.

Uudet laji sekä luonnonmukainen ja ympäristöä säästävä vesiviljely edistävät EU:n vesiviljelytuotannon laajenemista. Kasvatettujen lajien ja kantojen laajentaminen tuo mukanaan uusia mahdollisuuksia, ja tätä toimintaa olisi tuettava aktiivisesti.

⁵ Kaloilla ja äyriäisillä tarkoitetaan tässä tiedonannossa kaikkia kalastus- ja vesiviljelytuotteita.

Luomutunnus on selkeä osoitus siitä, että tuote täyttää luonnonmukaisen tuotannon laatuvaatimukset. Jotkin jäsenvaltiot soveltavat omia kansallisia sääntöjään; luonnonmukaista vesiviljelyä koskevia sitovia kansainvälisiä säännöksiä ei sen sijaan ole annettu. Myös ympäristöä säästävät vesiviljelyn eri osa-alueet (katso esimerkiksi voimaperäinen kalanviljely kohdassa 4.8) tarvitsevat lisätukea muun muassa erityismerkkien kehittämiseen.

Kalanviljelyssä käytettävät rehut. Kalajauho ja kalaöljy ovat kalanrehun tärkeimmät ainesosat. Vuonna 2000 jopa 35 prosenttia maailman kalajauhontuotannosta käytettiin kalanrehun valmistukseen. Viime vuosikymmenellä kalankasvatuslaitoksissa käytettävän kalanrehun sisältämän kalajauhon osuus kasvoi merkittävästi; vuositasolla kalajauhon kokonaistuotanto on kuitenkin säilynyt ennallaan. Tämä johtuu siitä, että vesiviljelytoiminnan laajentumisen myötä kalajauhoa on alettu käyttää yhä enemmän myös maaeläinten ruokinnassa. Taloudelliset tekijät vaikuttavat ratkaisevasti kalajauhon käyttöön rehuissa; kalajauhon hinnan noustessa rehunvalmistajat siirtyvät käyttämään maaeläinten rehuissa muita kasvipohjaisia proteiinilähteitä. Kalajauhon poistaminen kalanviljelyssä käytettävistä rehuista ei vaikuta kalajauhon kokonaistuotantoon lyhyellä aikavälillä, koska kalajauhon hinta laskisi ja jauhoa käytettäisiin todennäköisesti yhä enemmän siipikarjan- ja sianrehuissa.

Makeassa vedessä harjoitettavan voimaperäisen kalanviljelyn yleistyessä Aasiassa toimitusongelmat kuitenkin lisääntyvät, koska näihin tuotantolaitoksiin saatetaan joutua ohjaamaan jopa 70–80 prosenttia kalaöljyn kokonaistuotannosta ja kalajauhotuotannosta vähintään 50 prosenttia. Kalajauhovarastojen pienuuden vuoksi on erittäin tärkeää jatkaa tutkimuksia rehunvalmistuksessa käytettävien korvaavien proteiinilähteiden löytämiseksi.

Kilpailu tuotantoalueista. Monet kalanviljelylaitoksia koskevat valitukset liittyvät tuotantoalueista käytävään kilpailuun. Vesiviljelytuotannon viimeaikainen lisääntyminen erityisesti rannikkoalueilla, joilla on jo runsaasti muita toimintoja, on tehnyt tulokkaasta häirikön, joka sekoittaa vanhojen toimijoiden aikaa sitten vakiintuneita toimintatapoja. Vesiviljelyyn käytettävät maa- ja vesialueet ovat tulevaisuudessa entistä kalliimpia. Vesiviljelylaitokset saattavat joutua siirtymään avomerelle; tämä ratkaisu on kuitenkin mahdollinen vain joidenkin lajien osalta. Offshore-tekniologiaa on kehitettävä edelleen.

Rannikkoalueiden yhdenmättyä käyttöä ja hoitoa koskevan komission esittelyohjelman mukaan paras keino monimutkaisten tilanteiden ratkaisemiseksi on yhdenmätty aluesuunnittelu, jossa otetaan huomioon alueiden monet erityyppiset ongelmat ja otetaan kaikki sidosryhmät mukaan suunnitteluprosessiin.

Markkinat ja markkinointi. Yleiset myyminenäistämis-kampanjat ovat tärkeä väline uusien markkinoiden avaamiseksi ja olemassa olevien markkinoiden laajentamiseksi. KOR:sta⁶ myönnetty tuki on kuitenkin osoittautunut riittämättömäksi, koska kalanviljelytuotannon ”köyhille” osa-alueille koituvat kustannukset ovat edelleen liian korkeat ja rahoituksen saanti valtioiden välisille kampanjoille on lähes mahdotonta. Kalankulutusta koskevia luotettavia tilastoja ei useinkaan ole käytettävissä, joten taloudelliset analyysit esimerkiksi makrotaloudellista suuntauksista ovat yhä tarpeen. Ajantasaiset tilastotiedot tuotannosta ja markkinoista ovat myös välttämättömiä.

⁶ Kalatalouden ohjauksen rahoitusväline, asetus (EY) N:o 2792/99, EYVL L 337, 30.12.1999

Kalankasvattajat eivät hyödynnä käytettävissä olevia virallisia laatujärjestelmiä tarpeeksi. Lisäksi eurooppalaisten kalankasvattajien haluttomuus liittyä yhteisiin etujärjestöihin on osoitus ammattialan äärimmäisen yksilöllisestä luonteesta; yhtenäisen lähestymistavan puute onkin jo aiheuttanut vakavia häiriöitä joidenkin lajien alueellisilla markkinoilla.

Hallintojärjestelmä. EU:ssa ei ole yhdenmukaista vesiviljelylainsäädäntöä, koska monista vesiviljelyyn liittyvistä näkökohdista on annettu kansallisia säännöksiä, joissa näkyy yhteisön monien eri alojen direktiivien vaikutus. Tämän monimutkaisen tilanteen on väitetty vääristäneen eri jäsenvaltioissa toimivien tuottajien välistä kilpailua.

Elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin takaaminen

Kalat ja äyriäiset ovat merkittävä moniyydyttämättömien rasvahappojen, proteiinien, fosforin, raudan, seleenin, jodin ja vitamiinien lähde. Kuluttajien on voitava nauttia näistä laatuominaisuuksista ja saatava vakuudet siitä, että vesiviljelytuotteet ovat hygieenisii ja turvallisia.

Dioksiini. Neuvosto antoi 27. maaliskuuta 2001 direktiivin 2001/102/EY haitallisista aineista ja tuotteista eläinten ruokinnassa annetun neuvoston direktiivin 1999/29/EY⁷ muuttamisesta; direktiivissä asetetaan enimmäisrajat kalajauhon, kalaöljyn ja kalanrehun sisältämälle dioksiinille. Marraskuun 29. päivänä 2001 neuvosto antoi asetuksen (EY) N:o 2375/2001 tiettyjen elintarvikkeissa olevien vieraiden aineiden enimmäismäärien vahvistamisesta annetun komission asetuksen (EY) N:o 466/2001⁸ muuttamisesta; asetuksessa asetetaan enimmäisrajat kalojen dioksiinipitoisuudelle. Kalojen dioksiinipitoisuuden enimmäisrajan ansiosta markkinoilta saadaan poistettua saastunein 5 prosenttia kalastustuotteista. Enimmäisrajan vahvistaminen ei todennäköisesti vaikuta kasvatetun kalan markkinoihin, koska kalanrehun ja kasvatetun kalan sisältämälle dioksiinille on asetettu erittäin tarkat enimmäispitoisuudet, joita tuotantolaitosten on noudatettava.

Antibiootit. Antibioottien käyttö väheni eurooppalaisissa vesiviljelylaitoksissa merkittävästi viime vuosikymmenen aikana nimenomaan rokotteiden kehittymisen ansiosta. Tätä suuntausta olisi kannustettava edelleen, ja uusien rokotteiden kehittäminen on ensisijainen tutkimustavoite. Tarkoituksena on myös vähentää antibioottien käyttöä sairauksien ehkäisyssä. Elintarvikkeiden antibioottijäämiä valvotaan neuvoston direktiivin 96/23/EY⁹ määräysten mukaisesti. EU:hun kalastustuotteita tuovilla kolmansilla mailla on oltava asianmukaiset jäämien valvontasuunnitelmat EU:n vaatimusten täyttämiseksi.

Vahingolliset leväkukinnat ovat säännöllinen uhka kansanterveydelle ja aiheuttavat taloudellista vahinkoa kalastukselle, vesiviljelylle ja matkailulle. Niiden syitä ei vielä täysin tunneta, mutta ravinteilla katsotaan olevan yhä merkittävämpi osuus kukintojen synnyssä.

⁷ EYVL L 6, 10.1.2002

⁸ EYVL L 321, 6.12.2001

⁹ EYVL L 125, 23.5.1996

Eläinten terveys. Ensimmäinen vesiviljeltyjen eläinten terveyttä koskeva yhteisön säädös annettiin vuonna 1991. Nykyinen vesiviljeltyjen eläinten terveyttä koskeva lainsäädäntö on yksityiskohtainen ja yhdenmukainen. Primaarilainsäädännössä vahvistetaan eläinten terveyttä koskevat edellytykset saatettaessa markkinoille vesiviljeltyjä eläimiä ja tuotteita¹⁰ sekä yhteisön vähimmäistoimenpiteet tiettyjen kalatautien torjumiseksi¹¹ ja yhteisön vähimmäistoimet simpukoiden tiettyjen sairauksien torjumiseksi¹². Lainsäädäntö heijastaa kuitenkin nimenomaan 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa vallinnutta tilannetta, joten se olisi saatettava ajan tasalle ja mukautettava nykyisiin tuotanto- ja markkinaolosuhteisiin.

Lohitai. Lohenkasvatuksen erityisongelma on lohitai. Tait leviävät nopeasti kasvatuslohilaitoksissa, ja luonnonvaraiset vaelluskalojen (lähinnä meritaimenen) poikaset saattavat saada vakavan tartunnan kevätvaelluksen aikana. Villilohen vähenemiseen liittyy myös muita tekijöitä, mutta samalla on olemassa yhä enemmän tieteellistä näyttöä siitä, että häkkikasvattamoilla on suora vaikutus samassa jokisuistossa elävien, loistartunnan saaneiden luonnonkalojen määrään.

Tautien torjunnassa olisi keskityttävä pikemminkin niiden ennaltaehkäisyyn (asianmukaiset hallintokäytännöt, rokotukset jne.) kuin hoitoon; eläinlääkkeiden käyttö on kuitenkin välttämätöntä joissakin olosuhteissa. Jotta eläinlääkkeelle myönnettäisiin markkinoille saattamista koskeva lupa, on perusteellisin arvioinnein osoitettava, että lääke täyttää sille asetetut laatua, turvallisuutta ja tehoa koskevat vaatimukset¹³. Koska uusien eläinlääkkeiden kehittämiseen liittyvät investointikulut ovat korkeat, joidenkin eläinlajien ja -tautien osalta lääkkeiden saatavuus on jopa heikentynyt¹⁴.

Ympäristövaikutukset

Vesiviljelytuotteiden on täytettävä kuluttajien asettamat hinta-, laatu- ja turvallisuusvaatimukset ja ympäristökustannusten on oltava kohtuulliset. Vesiviljelyä pidetään ympäristöhaittojen aiheuttajana, vaikka monienkaan haittojen osalta ei ole vielä olemassa tieteellistä näyttöä. EU on biologista monimuotoisuutta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen sopimuspuoli¹⁵ ja noudattaa FAO:n vastuuntuntoista kalastusta koskevia toimintasääntöjä¹⁶.

¹⁰ Neuvoston direktiivi 91/67/ETY (EYVL L 46, 19.2.1991), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 98/45/EY (EYVL L 189, 3.7.1998)

¹¹ Neuvoston direktiivi 93/53/ETY (EYVL L 175, 19.7.1993), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission päätöksellä 2001/288/EY (EYVL L 99, 10.4.2001)

¹² Neuvoston direktiivi 95/70/EY (EYVL L 332, 30.12.1995), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission päätöksellä 2001/293/EY (EYVL L 100, 11.4.2001)

¹³ Eläinlääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetun neuvoston ja Euroopan parlamentin direktiivin 2001/82/EY säännöksiin perustuva viittaus (EYVL L 311, 28.11.2001, s. 1)

¹⁴ Komission tiedonanto, 5. tammikuuta, KOM(2000) 806 lopullinen

¹⁵ Yhdistyneiden Kansakuntien biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus hyväksyttiin 5. kesäkuuta 1992; sopimus tuli voimaan 29. joulukuuta 1993

¹⁶ Yhdistyneiden Kansakuntien maatalous- ja elintarvikejärjestö, 1995

On siis selvää, että yhteisön vesiviljelyalan kehittämistä koskevan strategian on oltava yhdenmukainen ympäristönsuojelustrategioiden¹⁷ kanssa.

Rehevöityminen. Tuotantoeläinten ulosteiden sisältämän typen ja fosforin tai yksittäisiltä kalanviljelylaitoksilta peräisin olevan syömättömän rehun merkitys on yleensä suhteellisen vähäinen verrattuna avoimissa vesimassoissa liikkuviin alueellisiin ravinnemääriin. Niiden vaikutus saattaa kuitenkin olla merkittävä kalanviljelylaitoksen alueella ja sen välittömässä lähiympäristössä. Biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvat vaikutukset määräytyvät alueiden lukumäärän ja koon sekä sijainnin perusteella. Ravinteiden rikastuminen ja rehevöityminen ovat merkittäviä uhkatekijöitä alueilla, joilla on runsaasti kalanviljelylaitoksia.

Luonnonvaraisten kalojen kasvat. Ankeriaan- ja tonnikalankasvatustaitosten perustaminen on lisännyt luonnonvaraisten kalanpoikasten kysyntää, mikä saattaa häiritä näiden jo nyt erittäin hyödynnettyjen kalakantojen tilannetta.

Luontoon päässeet kalat, ulkomaiset lajit ja geneettisesti muunnetut organismit (GMO). Kalanviljelylaitoksista karanneiden kalojen risteytyminen luonnonvaraisten kantojen kanssa saattaa aiheuttaa ongelmia pitkällä aikavälillä vähentämällä kalapopulaation geneettistä monimuotoisuutta. Vieraiden lajien viljelyn aloittaminen saattaa aiheuttaa uhkia biologiselle monimuotoisuudelle, jos luontoon päästetyt tai karanneet vieraat kannat kotiutuvat uuteen ympäristöön. Siirtogeenisten kalojen mahdollinen levittäminen ympäristöön tarkoituksellisesti ilman suojatoimenpiteitä ja siitä aiheutuvat ympäristöriskit ovat yleinen huolenaihe. Uusien lajien levittäminen alueelle saattaa myös johtaa siihen, että tautitartunnat leviävät sekä viljeltyihin että luonnonvaraisiin kantoihin.

Laajaperäisen vesiviljelyn myönteiset vaikutukset. Kestävä vesiviljely saattaa osaltaan edistää ympäristön suojelua ja ennallistamista monin tavoin. Laajaperäisissä järjestelmissä luonnonvesivaroja hyödynnetään tarkasti, joten laajaperäisissä vesiviljelylaitoksissa kosteikkojen säilyttäminen ja kehittäminen ovat luonteva osa taloudellista toimintaa. Näiden laitosten tuottavuutta heikentää kuitenkin se, että ne ovat riippuvaisia luonnollisista prosesseista, eivätkä ne siten sovellu hyvin intensiiviseen taloustoimintaan.

Istutukset. Ilman kalankasvattamon kalojen säännöllisiä istutuksia monet makean veden kalakannat olisivat saattaneet ihmistoiminnan vaikutuksesta supistua merkittävästi tai jopa hävitä luontaisesta elinympäristöstään. Joissakin tapauksissa on aloitettu joidenkin alueelta sukupuuttoon hävinneiden lajien, esimerkiksi sammen, ekologiset uudelleenistutukset.

Suojeltujen lajien harjoittama saalistus. Vesiviljelylaitokset saattavat olla joidenkin luonnonvaraisten lintu- ja nisäkäslajien saalistokohteita. Saalistus voi heikentää vesiviljely-yrityksen kannattavuutta merkittävästi, ja saalistajien valvonta on hankalaa erityisesti suurissa altaissa ja lahdissa. Pelättimien tehokkuus on kyseenalaista, koska eläimet tottuvat niihin nopeasti. Elinvoimaisten luonnonvaraisten kalapopulaatioiden

¹⁷ Mainittakoon erityisesti kestävä kehitys koskeva Euroopan unionin strategia (KOM(2001) 264 lopullinen), biologista monimuotoisuutta koskeva kalastusalan toimintasuunnitelma (KOM(2001) 162 lopullinen, osa IV) sekä komission tiedonanto kuudennesta ympäristöä koskevasta yhteisön toimintaohjelmasta (KOM(2001) 31 lopullinen)

hoito-ohjelmat saattavat olla ainoa keino ehkäistä merimetson kalastus- ja vesiviljelyalalle aiheuttamia tuhoja.

Tutkimustoiminnan kannustaminen

Yritysten laajentuessa tutkimustoiminta näyttää keskittyvän pääosin yrityksiin. Tutkimus- ja kehittämiskustannukset ovat kuitenkin keskeinen huolenaihe, koska monilla vesiviljelyn osa-alueilla ilmenneet talousvaikeudet ovat johtaneet siihen, etteivät yksityiset yritykset enää investoi riittävästi tutkimukseen ja kehittämiseen. Tarvitaan lisää myös lääkevalmisteiden tutkimusta. Lääkeyhtiöiden kiinnostus on kuitenkin vähäistä markkinoiden ja toimialan pienuuden vuoksi.

3. TAVOITTEET

- Työllisyyden turvaaminen pitkällä aikavälillä erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla alueilla
- Terveellisten, turvallisten ja laadukkaiden elintarvikkeiden turvaaminen kuluttajille sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien tiukkojen vaatimusten käyttöönoton edistäminen
- Ympäristön kannalta terveen tuotannonalan edistäminen.

Vesiviljelyalan kestävä kehitystä koskevan yhteisön strategian avulla pyritään luomaan olosuhteet, joissa tuottajat voivat tarjota markkinoilla vaaditut määrät terveellisiä tuotteita ympäristöhaittoja aiheuttamatta. Strategian toimivuus edellyttää yhteistyötä kaikkien alan toimijoiden välillä. Useimmiten tämä tarkoittaa kansallisia ja paikallisia viranomaisia, mutta myöskin kyseisen toimialan ja muiden sidosryhmien, esimerkiksi kuluttajien, osallistumista. Asiakirjan jäljellä olevassa osassa määritellään tarvittavat toimet ja asianmukainen täytäntöönpanotaso.

Työllisyyden turvaaminen pitkällä aikavälillä erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla alueilla

Ensimmäinen, kunnianhimoinen tavoite on **luoda vesiviljelyalalle 8 000–10 000 uutta kokoaikaista työpaikkaa** vuosien 2003–2008 välisellä ajanjaksolla. Tämä saadaan aikaan perustamalla kalastuksesta riippuvaisille alueille nilviäisviljelmiä ja häkkikasvattamoja, joihin kalastusalalta työttömiksi jäävät henkilöt voivat työllistyä. Tämä edellyttää kuitenkin seuraavien neljän alatavoitteen saavuttamisesta:

- a) **Unionin vesiviljelytuotannon kasvuvauhdin nostaminen neljään prosenttiin vuodessa.** Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota nilviäisviljelyn osa-alueisiin, kuten uusien lajien kasvatukseen sekä luonnonmukaiseen ja ympäristöä säästävään tuotantoon.
- b) **Tuotantoalueiden käyttöön liittyvien ristiriitojen ratkaisu.** Joillakin alueilla kyseiset riidat haittaavat jatkuvasti vesiviljelyn kehitystä.
- c) **Markkinoiden kehityksen edistäminen.** Tämä edellyttää myyntialueiden laajentamista, uusien markkinoiden avaamista, tuotannon ja myynnin yhdistämistä, kysynnän lisäämistä laatu- ja myyntinedistämispolitiikan avulla sekä ajantasaisten tuotanto- ja markkinatietojen keruuta ja analysointia.

d) Vesiviljelyalan **hallintotapojen parantaminen.**

Terveellisten, turvallisten ja laadukkaiden elintarvikkeiden turvaaminen kuluttajille sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien tiukkojen vaatimusten käyttöönoton edistäminen

Kuluttajien on voitava edelleenkin nauttia kala- ja äyriäisruokien hyödyllisistä terveysvaikutuksista. **Kuluttajansuoja** on turvattava **varmistamalla tuotteiden turvallisuus ja laatu**, vähentämällä tautitapausten määrää vesiviljelmillä ja estämällä tautien leviäminen kasvattamoilta luonnonvaraisiin kantoihin. Muita tämän otsikon alle kuuluvia kysymyksiä ovat viljeltyjen kalojen hyvinvointi ja vahingollisiin leväkukintoihin liittyvät uhkatekijät.

Ympäristön kannalta terveen tuotannonalan edistäminen

Vesiviljelyn haitallisia ympäristövaikutuksia on vähennettävä ottamalla käyttöön standardeja ja/tai vapaaehtoisia sopimuksia, joilla estetään ympäristön tilan huononeminen. Vastaavasti on tunnustettava joidenkin vesiviljelylaitosten myönteinen ympäristövaikutus ja kannustettava niiden toimintaa esimerkiksi julkisten taloudellisten kannustimien avulla.

Tuotannonalan asiantuntemuksen lisäämistä koskeva yleistavoite liittyy kaikkiin tuotannon osa-alueisiin ja on ratkaisevan tärkeää vesiviljelyn, kuten kaiken muunkin nykyaikaisen taloudellisen toiminnan kannalta. On tärkeää kannustaa edelleen tutkimus- ja kehittämistoimintaa, lisätä sitä koskevaa julkista rahoitusta ja edistää yksityisyritteliäisyyttä alalla.

4. EHDOTETUT TOIMET

4.1. Tuotannon lisääminen

- KOR:sta myönnettävän julkisen tuen uudelleen kohdentaminen
- Uusia lajeja ja kantoja sekä kalanrehun vaihtoehtoisia proteiinilähteitä koskevan tutkimuksen edistäminen
- Luonnonmukaista ja ympäristöä säästävää vesiviljelyä koskevien yksityiskohtaisten määritelmien ja standardien laatiminen

Julkinen tuki. Asetuksessa (ETY) N:o 2792/99 todetaan selkeästi, että markkinahäiriöitä aiheuttavan tuotannon lisäämistä ei pidä kannustaa. Tämän vuoksi vesiviljelyalan kannustamiseksi toteuttavat viranomaisten tukitoimet olisi kohdistettava pikemminkin olemassa olevien viljelmien nykyaikaistamiseen ja niiden tuotannon monipuolistamiseen kuin sellaisten lajien tuotantokapasiteetin lisäämiseen, joiden markkinat ovat jo lähes kyllästetyt. Olisi toteutettava koulutusta, valvontaa, tutkimusta ja kehittämistä sekä puhtaiden viljelytekniikoiden käyttöönottoa koskevia toimia. Lisäksi olisi kehitettävä joidenkin alueiden sosiaalisen rakenteen ja ympäristöolojen säilymisen kannalta tärkeitä perinteisen vesiviljelytoiminnan muotoja, esimerkiksi nilviäisten viljelyä.

Uudet lajit. Komission mielestä sekä kala- että nilviäislajien monipuolistamista koskeva tutkimus on ensisijaisen tärkeää. Valittujen uusien lajien on tietenkin vastattava

kuluttajien mieltymyksiä ja oltava sopusoinnussa uusien markkinasuuntausten kanssa. Tutkimuskohteeksi voitaisiin valita myös muita lajeja, esimerkiksi merilevät, nilviäiset ja kasvinsyöjäkalat, jotka pystyvät käyttämään perustuotantoa ravinnokseen vielä tehokkaammin. Toinen tärkeä alue ovat tehokkaat perintöaineksen parantamisohjelmat. Niissä hyödynnetään valikoivaa jalostusta, joka todennäköisesti parantaa tuottavuutta. Uusien lajien tuotantoon ottamisen yhteydessä on estettävä tautien leviäminen.

Luonnonmukainen ja ympäristöä säästävä vesiviljely. Neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2092/91¹⁸ vahvistetaan luonnonmukaisen maataloustuotannon osalta tuotantoa, etiketointia ja valvontaa koskevat yhteisön säännöt. Tuottajien ja ostajien etujen suojelemiseksi komissio haluaa nyt sisällyttää asetukseen myös luonnonmukaista vesiviljelyä koskevat standardit. Eräät vesiviljelymuodot ovat erityisen suotuisia ympäristön kannalta, ja niiden elvyttämistä voidaan tukea esimerkiksi etikettien kehittämiseen myönnettävän erikoistuen avulla (katso kohta 4.8.).

Vesiviljelyssä käytettävät rehut. Komissio pitää vesiviljelyssä käytettävien rehujen vaihtoehtoisten proteiinilähteiden etsimiseksi tehtävää tutkimusta ensisijaisen tärkeänä, koska sen avulla voidaan edistää lihaa syövien kalojen tuotantoa ja varmistaa kalatalouden kestävyys.

Vesiviljelyssä käytettävät rehut eivät saa aiheuttaa uhkaa ihmisten ja eläinten terveydelle tai ympäristölle. Tästä syystä yhteisön lainsäädäntö perustuu edelleen eläinten rehuissa kiellettyjen aineiden luetteloihin. Rehunvalmistusedellytysten on taattava lopputuotteiden turvallisuus. Komissio antaa piakkoin rehuhygieniää koskevan ehdotuksen, jossa tarkastellaan myös vesiviljelyssä käytettäviä rehuja. Lisäksi kaikki rehujen sallitut lisäaineet vahvistetaan EY:n lainsäädännössä; myös lisäaineiden valvonta perustuu tähän lainsäädäntöön. Lisäaineluettelo arvioidaan ja saatetaan ajan tasalle säännöllisesti uusien tieteellisten löydösten perusteella.

4.2. Kilpailu tuotantoalueista

- Suljettujen vedenkiertojärjestelmien, avomeriolosuhteisiin soveltuvan häkkikasvattamoteknologian sekä nilviäisten tuotantoon avomerellä käytettävien lauttojen ja pitkäsiimojen kehittäminen
- Vesiviljelyn tulevan kehittämisen sisällyttäminen osaksi rannikkoalueita koskevia yhdennettyjä käyttöstrategioita ja hoitosuunnitelmia

Sisävesialueilla harjoitettava kalanviljely. Komission mielestä suljettuja vedenkiertojärjestelmiä olisi kehitettävä edelleen, jotta laitosten vedentarve saataisiin vähenemään ja jotta ne voitaisiin siirtää maisemallisesti vähemmän arvokkaisiin kohteisiin. Vaikka nämä järjestelmät ovat jo osoittautuneet toimiviksi joidenkin lajien osalta, monien muiden lajien viljelyssä ne eivät ole vielä taloudellisesti kannattavia. Lisätutkimuksen avulla ja teknologiaa kehittämällä kierrätysjärjestelmistä saadaan ehkä taloudellisesti kannattavampia.

¹⁸ Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa. EYVL L 198, 22.7.1991

Merialueilla harjoitettava kalankasvatus. Häkkikasvattamot olisi siirrettävä etäämmälle rannikosta; tämän vuoksi on tuettava avomeriolosuhteisiin soveltuvaan häkkikasvattamoteknologiaan liittyvää lisätutkimusta ja kehittämistyötä. Vesiviljelytuotannon ulkopuolelta, esimerkiksi öljynporauslaitoilta, saatua kokemusta voidaan ehkä soveltaa vesiviljelyalalla ja säästää siten teknologioiden kehittämiskustannuksista.

Nilviäisten viljely. Tuotantoalueista käytävä kilpailu ei ole merkittävä ongelma perinteisillä nilviäisviljelmillä, mutta toimiluvan saanti uuden laitoksen perustamiseksi on vaikeaa, koska tämäntyyppinen tuotantotoiminta on erittäin altis ulkopuolisille saasteille ja viljelmien on oltava riittävän suuria menestyäkseen. Avomerelle sijoitettavien paalu- ja köysirakennelmien teknologinen kehitystyö on ollut tuloksellista. Komission mielestä jäsenvaltioiden olisi suunnattava KOR-rahoitusta entistä enemmän tämän teknologian kehittämiseen, vaikka KOR-rahoitukseen liittyvät alkupääomainvestoinnit ja käyttökulut ovatkin suuremmat kuin muissa rahoitusmuodoissa.

Rannikkoalueiden yhdenntetty käyttö ja hoito (ICZM). Vaikka vesiviljelylaitos aiotaankin siirtää kauemmaksi rannikkoalueelta, laitosta olisi edelleenkin pidettävä rannikkoalueen käyttäjänä, jolla on samat oikeudet kuin muillakin ihmisten näillä alueilla harjoittamalla toimintamuodoilla. Vesiviljelyn tulevan kehittämisen olisi perustuttava rannikkoalueiden yhdenntettyihin hoitostrategioihin ja käyttösuunnitelmiin, joissa vesiviljelyä verrataan kaikkiin muihin olemassa oleviin tai mahdollisiin toimintamuotoihin ja otetaan huomioon niiden kokonaisvaikutus ympäristöön.

Komissio antoi neuvoston ja Euroopan parlamentin käsiteltäväksi rannikkoalueiden yhdenntettyä käyttöä ja hoitoa koskevan strategian Eurooppaa varten¹⁹; Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat puolestaan suosituksen strategian toteuttamiseksi²⁰. Strategian tarkoituksena on parantaa rannikkoalueiden nykyisiä käyttö- ja hoitokäytäntöjä. Suosituksessa vesiviljely määritellään alaksi, joka on otettava huomioon rannikkoalueiden yhdenntettyä käyttöä ja hoitoa koskevissa tulevissa kansallisissa strategioissa. Strategiassa ja suosituksessa esitettyä mallia voitaisiin soveltaa otettaessa käyttöön kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia toimintatapoja käyttöön muilla Euroopan alueilla (esimerkiksi jokilaaksot ovat parhaita käyttö- ja hoitokohteita sisävesissä).

4.3. Markkinoiden kehitys, markkinointi ja tiedotus

- Virallisten laatumerkkien käytön lisääminen
- Tuotannonalan julkisuuskuvan parantaminen ja mainoskampanjoiden kehittäminen
- Uusien välineiden kehittäminen tuotantoa ja markkinoita koskevien tilastotietojen keräämiseksi
- Tuottajien keskinäisen yhteistoiminnan lisääminen

¹⁹ KOM(2000) 547 lopullinen

²⁰ Suositus 2002/413/EY, 30.5.2002, EYVL L 148,6.6.2002, s. 24

Laatu. Kuluttajien luottamus tuotteisiin määräytyy suurelta osin sekä tuotteen laadun että tuotteesta saatavan tiedon perusteella. Asianmukainen ja hyvin suunniteltu etiketöinti on tämän vuoksi tärkeä väline. EU:n maataloustuottajien olisi hyödynnettävä tuotemarkkinointia koskevien EU:n järjestelmien tarjoamia mahdollisuuksia ja käytettävä olemassa olevia virallisia laatumerkkejä²¹. Yhteisössä on otettu käyttöön logot, joiden perusteella laatu järjestelmien piiriin hyväksytyt elintarvikkeet erottuvat vaivatta. Logojen entistä laajamittaisempaa käyttöä olisi kannustettava: laatumerkki on tähän mennessä myönnetty ainoastaan kolmelle vesiviljelytuotteelle, vaikka laadunvarmistuksesta aiheutuvat kustannukset rahoitetaan KOR:sta.

Myynninedistäminen. Koska viljellyn kalan julkisuuskuva saattaa olla hyvinkin erilainen eri maissa, tiedotusponnisteluja olisi lisättävä. Tämän vuoksi yleisiä myynninedistämiskampanjoita varten myönnetyn KOR-tuen edellytyksiä olisi tarkistettava, jotta erityisbudjetin määrärahat voitaisiin ohjata kansalliset rajat ylittäviin kampanjoihin.

Markkinoita koskevat tiedot. Olisi otettava käyttöön järjestelmät, joiden avulla markkinoita voidaan valvoa ja antaa sidosryhmille ajantasaisia tietoja markkinoiden kehityksestä (esimerkiksi huutokauppoja tai viljelylaitoksia koskevat tiedot). Tästä syystä komissio kannustaa jäsenvaltioita myöntämään KOR-tukea entistä kehittyneempien ja tehokkaampien tieto- ja viestintävälineiden kehittämiseksi, myynninedistämistoimien toteuttamisen nopeuttamiseksi, markkinastrategioiden luomiseksi ja asianmukaisten rakenteellisten muutosten mahdollistamiseksi. Nämä järjestelmät eivät saa kuitenkaan estää kilpailua tai kannustaa tuottajien välisiä hintasopimuksia.

Kalanviljelijöiden yhteistoiminta. Kalanviljelijöiden toteuttaman markkinoinnin kannalta keskeisiä toimia ovat osuuskuntien sekä toimialajärjestöjen ja tuottajaorganisaatioiden ja -yhdistysten toiminnan kehittäminen. Näiden välineiden avulla voidaan ehkäistä toimitushäiriöitä ja yhdistää pienyritystoimintaan suurtuotannon edut.

4.4. Koulutus

- Koulutusohjelmien mukauttaminen vesiviljelyn tarpeisiin
- Naisten aseman tunnustaminen
- Vesiviljelyn merkityksen tunnustaminen maaseudun kehittämisessä ja rannikkoyhteisöjen rappeutumiskehityksen katkaiseminen

Koulutus. Koulutuksen kehittäminen edellyttää erityisponnisteluja. Kalanviljelijöiden koulutuksessa on painotettava erityisesti ympäristöongelmia, koska monet ongelmat voidaan ratkaista parantamalla kalanviljelylaitosten johtamis- ja toimintatapoja. Olisi perustettava koulutusohjelmia tuottajien perehdyttämiseksi kestäväan tuotantoon. Komissio kehottaa jäsenvaltioita ottamaan huomioon vesiviljelyalan tarpeet Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmista päätettäessä.

²¹ Neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/92, EYVL L 208, 24.7.1992 ja neuvoston asetus (ETY) N:o 2082/92, EYVL L 208, 24.7.1992

Naisten asema. On aiheellista parantaa naisille tarjottavien työpaikkojen laatua ja lisätä niiden määrää. Työpaikat ovat usein kausiluonteisia, ja tehtävien edellyttämä koulutustaso on matala. Myös palkkataso on matala. Naisten merkitys vesiviljelyyritysten toiminnassa (esimerkiksi jalostus, markkinointi ja vähittäiskauppa) olisi tunnustettava entistä selkeämmin. Kirjanpito- tai hallintotehtävissä toimivien tai näihin tehtäviin haluavien naisten koulutus olisi sisällytettävä ESR:n ohjelmiin.

Maaseutu- ja rannikkoalueiden kehittäminen sekä rannikkoyhteisöjen rappeutumiskehityksen katkaiseminen. Suunnitellessaan maaseutu- ja rannikkoalueiden kehittämisohjelmia jäsenvaltioiden olisi tunnustettava vesiviljelyn merkitys paikallisessa talouselämässä sekä näiden alueiden sosiaalisen ja kulttuurisen perinnön ylläpitäjänä ja kriittisen tason ylittävän väestömäärän turvaajana. Lisäksi olisi tunnustettava alan vaikutukset matkailuun.

Jäsenvaltioiden olisi myös pidettävä vesiviljelyn edistämistä välineenä, jolla voidaan parantaa kalatalousalan työntekijöiden mahdollisuuksia työllistyä uudelleen. Yhteisön nykyiset tukijärjestelmät voidaan tarvittaessa mukauttaa vuosien 2003–2004 välivaiheen tarkistuksen yhteydessä. Komissio on laatinut vesiviljelyn kehittämistä varten strategian, jonka avulla torjutaan kalatalousalan rakenneuudistuksen aiheuttamat sosiaaliset, taloudelliset ja alueelliset vaikutukset.

4.5. Hallinto

- Sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia olisi parannettava
- Toimialan olisi harjoitettava itsesääntelyä ja tehtävä vapaaehtoisia sopimuksia entistä enemmän

Sidosryhmien osallistuminen. Yksinomaan tuotannon lisäämiseen tähtäävä politiikka, jonka yhteydessä laiminlyödään omaksutun strategian kriittinen tarkastelu, saattaa aiheuttaa vakavia vaurioita sekä fyysisessä että taloudellisessa toimintaympäristössä. Entistä laajempien kuulemismenettelyjen käyttöönotto edellyttää päätöksentekoprosessin muuttamista. Tämän vuoksi viranomaisten ja yksityisen sektorin tehtävät on komission mielestä määriteltävä uudelleen ja sidosryhmien (tuottajayhdistysten, tutkijoiden, kuluttajien ja tiettyjen eturyhmien) osallistumista ja kuulemista politiikan suunnittelun yhteydessä on lisättävä.

Toimintasäännöt ja käytäntesäännöt. Kilpailuvääristymien on väitetty johtuvan siitä, että vesiviljelyä koskeva EU:n vesiviljelylainsäädäntö on puutteellinen. Itsesääntely saattaa olla ratkaisu joihinkin sekä vesiviljelijöiden että lainsäädäntöelinten kohtaamiin ongelmiin. Komissio kehottaa viljelijäyhdistyksiä laatimaan ja saattamaan ajan tasalle valtioiden rajat ylittävät toimintasäännöt²² ja niistä johdetut yksityiskohtaiset käytäntesäännöt. Niiden avulla kuluttajat voidaan ehkä saada vakuuttumaan siitä, ettei niillä tuotteilla, jotka he ovat hankkineet kyseisiä sääntöjä noudattavilta tuottajilta tai vähittäismyyjiltä, ole esimerkiksi kielteisiä ympäristö- tai turvallisuusvaikutuksia. Vapaaehtoiset säännöt saattavat myös vähentää tuottajien keskinäistä kilpailua, parantaa vesiviljelytuotteiden julkisuuskuvaa ja lisätä niiden markkinakysyntää.

²² Perustuvat FAO:n vastuuntuntoisen kalastuksen toimintasääntöihin (1995); säännöt koskevat pohjimmiltaan hallituksia

EMAS. Ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä on erityinen vapaaehtoisen toiminnan muoto, jota ei ole vielä otettu käyttöön vesiviljelyalalla. EMAS-asetuksella²³ EMAS-järjestelmä ulotetaan koskemaan kaikkia taloudellisen toiminnan muotoja ja otetaan käyttöön erityinen logo. Järjestelmään rekisteröityvän organisaation on omaksuttava sellainen ympäristöpolitiikka, jossa se sitoutuu ympäristönsuojelun tason jatkuvaan parantamiseen ja asiaankuuluvan ympäristölainsäädännön noudattamiseen. EMAS-järjestelmään osallistuva organisaatio voi parantaa asemaansa markkinoilla ja saavuttaa kustannussäästöjä. Komissio kehottaa vesiviljelyalaa liittymään EMAS-järjestelmään.

Myös ympäristöä säästävälle vesiviljelylle voidaan laatia erityinen merkki. Komissio selvittää, tarvitaanko erityisiä yhteisön tason määräyksiä vai olisiko toimialan itse kehitettävä tällaiset merkit parhaita käytäntöjä koskevien ohjeiden perusteella.

4.6. Vesiviljelytuotteiden turvallisuus

- Elintarvikehygieniaa koskevan yhteisön lainsäädännön uudelleen laatiminen
- Dioksiini- ja antibioottijäämiä koskevat määräykset
- Myrkyllisiä leväkukintoja ja vesiviljeltyjen eläinten tauteja koskevan tutkimuksen ja valvonnan lisääminen
- Vesiviljeltyjen eläinten terveyttä koskevan lainsäädännön säännöllinen ajantasaistaminen ja yksinkertaistaminen
- Eläinlääkkeitä koskevan lainsäädännön muuttaminen

4.6.1. Kansanterveysnäkökohdat

Elintarvikehygieniaa koskeva EU:n lainsäädäntö. Komissio antoi neuvostolle ja Euroopan parlamentille heinäkuussa 2000 ehdotuksen yhteisön elintarvikehygieniaa koskevaan lainsäädäntöön uudelleen laatimiseksi²⁴. Lainsäädännön uudelleen laatimisen ensisijaisena perusteena on tarve turvata kuluttajien terveyden suojelun korkea taso. Turvallisuus varmistetaan vaarojen analysointi- ja hallintajärjestelmän (HACCP) valvontaperiaatteiden käyttöönoton ja hygieniasääntöjen noudattamisen avulla. Lisäksi ehdotuksessa säädetään hygieniasääntöjen soveltamisesta kaikilla elintarviketuotannon tasoilla alkutuotannosta tuotteen jakeluun lopulliselle kuluttajalle. Tuottajien on myös pidettävä kirjaa eläinten terveyden suojelusta (tämä vaatimus koskee esimerkiksi rehun alkuperää, eläinten terveydentilaa ja lääkkeiden käyttöä).

Dioksiini. Neuvoston direktiivin 2001/102/EY ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2375/2001 mukaan komissio tarkistaa ensimmäisen kerran viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2004 rehujen ja elintarvikkeiden sisältämän dioksiinin enimmäismäärät dioksiinien ja dioksiinin kaltaisten PCB:iden esiintymisestä saatujen uusien tietojen perusteella erityisesti, jotta pystyttäisiin vahvistamaan enimmäismäärät myös dioksiinin

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 761/2001, annettu 19 päivänä maaliskuuta 2001, organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS). EYVL L 114, 24.4.2001

²⁴ KOM(2000) 438 lopullinen, EYVL C 365, 19.12.2000

kaltaisille PCB:ille. Uudelleentarkistus suoritetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2006 pyrkimyksenä vähentää enimmäismääriä merkittävästi.

Antibiootit. Viljelyistä tuontikatkaravuista löytyneiden kiellettyjen antibioottijäämien aiheuttaman kriisin vuoksi on otettu käyttöön joitakin suoja-toimenpiteitä. Antibioottien käyttöä vesiviljelyssä sekä antibioottijäämiä ja muita jäämiä on valvottava edellä mainittujen löydösten perusteella entistä tehokkaammin.

Vahingolliset leväkukinnat. Myrkyllisten leväkukintojen esiintymisriskit on aina arvioitava ennen viljelylaitoksen perustamista tehtävän toteutettavuustutkimuksen yhteydessä. Uhanalaisilla alueilla sijaitsevien äyriäis- ja nilviäisviljelmien vesiympäristön laatua on valvottava jatkuvasti ja viljeltyjen eläinten kasvuolosuhteet on turvattava (tätä koskeva lainsäädäntö on jo annettu). Myrkylliset leväkukinnat ovat yksi merkittävimmistä Euroopan äyriäis- ja nilviäisviljelmien tulevaisuutta uhkaavista tekijöistä. Valitettavasti myrkyllisiä leväkukintoja ei voida käytännössä merkittävästi vähentää, eikä niiden esiintymistodennäköisyyttä voida myöskään ennustaa tarkasti. Tätä kysymystä koskevaa tutkimusta on lisättävä.

4.6.2. Eläinten terveyttä koskevat näkökohdat

Eläinlääkintälainsäädäntö. Komission on jatkuvasti tarkistettava, ajantasaistettava ja yksinkertaistettava vesiviljelyeläimiin ja -tuotteisiin liittyvää eläinten terveyttä koskevaa yhteisön lainsäädäntöä, jotta erityisesti vesiviljelytuotannon monipuolistamisesta saadut kokemukset sekä kansainväliseen kokemukseen ja tieteelliseen asiantuntemukseen mukanaan tuomat muutokset voidaan ottaa huomioon.

On kannustettava tuottajien välistä yhteistyötä ja otettava käyttöön toimivat hallintokäytännöt ja ennalta ehkäisevät toimet, joilla estetään uusien taudinaiheuttajien leviäminen viljeltyihin ja luonnonvaraisiin kantoihin ja tautien puhkeaminen niissä. Olisi etsittävä keinoja, joiden avulla uudet lajit voidaan tuoda vesiviljelyalueelle olemassa olevia kantoja vaarantamatta.

Lohitai. Tämän ongelman tutkimukseen panostetaan voimakkaasti, ja tutkimustyötä on jatkettava edelleen. Myös hallintatoimenpiteiden kehittämistä kannustetaan; tämä koskee erityisesti valvontaa, seurantaa ja hoitotoimien koordinoitua lähiviljelmien kesken. Lohitain torjuntaa koskevat hallintatoimenpiteet olisi lisäksi sisällytettävä EU:n uudelleen laadittuun kalatautilainsäädäntöön; erityisesti olisi tarkasteltava eristysalueiden tarvetta.

Eläinlääkkeet. Komissio on ehdottanut voimassa olevan lääkelainsäädännön muuttamista²⁵ joitakin osin vesiviljelyalan erityistarpeiden huomioon ottamiseksi.

4.7. Eläinten hyvinvointi

- Aloitteet viljelykalojen hyvinvoinnin parantamiseksi

Vankeudessa pidettävän kannan hyvinvointi vaikuttaa ratkaisevasti viljelyteknologian yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen. Tuotantoeläinten suojelusta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (Euroopan neuvosto) pysyvä komitea laatii parhaillaan

²⁵

KOM(2001) 404 lopullinen, 26. marraskuuta 2001

viljelykaloja koskevaa suositusta yhteistyössä Euroopan komission yksiköiden kanssa. Suosituksen hyväksymisen jälkeen ja sen yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi komissio saattaa tarvittaessa antaa neuvostolle ehdotuksen viljelykaloja koskevasta erityislainsäädännöstä tuotantoeläinten suojelusta annetun direktiivin 98/58/EY²⁶ säännösten mukaisesti. Tämä saattaa parantaa suuren yleisön suhtautumista voimaperäiseen vesiviljelyyn.

4.8. Ympäristönäkökohdat

- Jätteiden vaikutuksen vähentäminen
- Luonnonvaraisten kantojen kasvatukseen tarvittavien kalojen kysynnän hallinta
- Välineiden kehittäminen kalanviljelylaitoksista luontoon päässeiden kalojen, vieraiden lajien ja geneettisesti muunnettujen organismien vaikutusten torjumiseksi
- Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistäminen
- Erityisten perusteiden ja suuntaviivojen laatiminen vesiviljelyalan ympäristövaikutusten arviointia varten
- Laajaperäisen viljelyn ja istutustoiminnan myönteisten vaikutusten tunnustaminen ja lujittaminen
- Suojeltujen luonnonvaraisten lajien harjoittaman saalistuksen aiheuttamien ongelmien ratkaiseminen

Rehevöityminen. Neuvoston direktiivillä 91/676/ETY²⁷ pyritään vähentämään maataloudesta peräisin olevien nitraattien suoraan tai välillisesti aiheuttamaa vesien pilaantumista karjan lietalan levityksestä tai vesistöön päästämisestä aiheutuva pilaantuminen mukaan lukien. Komissio selvittää, olisiko voimaperäinen kalankasvatus sisällytettävä direktiivin soveltamisalaan.

Jäsenvaltioiden ja yksityisten yritysten on harkittava esimerkiksi seuraavien keinojen käyttöönottoa ravinnejätekuormituksen rajoittamiseksi: rannikko-, joki- ja vesiviljelyalueiden hallinnoinnin yhdistäminen, tuotantolaitosten sijoittaminen alueille, joissa veden vaihtuvuus on hyvä, rehujen ja ruokintamenetelmien kehittäminen sekä viljelytaukojen hyödyntäminen (kasvatushäkkien siirto pohjakerroksen palautumisen nopeuttamiseksi). Maalla toimivien laitosten jätevesien käsittelyyn on kehitetty laitteita, joiden hankintaan kalankasvattajat voivat anoa KOR-tukea; samalla voidaan kehittää kasvatushäkkien alle sijoitettavia jätteenkeruujärjestelmiä, jotka myös ovat KOR-tukikelpoisia. Komissio kehottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia helpottamaan näiden laitteiden käyttöönoton edellyttämiä julkisia lupamenettelyjä. Kalankasvatuslaitosten käyttöön on annettava myös riittävästi alueita, jotta viljelytauko voidaan toteuttaa kasvatushäkkejä siirtämällä.

²⁶ Neuvoston direktiivi 98/58/EY, EYVL L 221, 8.8.1998

²⁷ Annettu 12 päivänä joulukuuta 1991 vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta. EYVL L 375, 31.12.1991

Luonnonvaraisten kalojen kasvatusta. Ankeriaiden ja tonnikalojen kasvatusta on riippuvainen luonnonvaraisten kalojen saaliista, koska näitä lajeja ei ole vielä saatu lisääntymään valvotuissa kasvatusolosuhteissa. Tonnikalan kasvatusta vaikuttaa entistä enemmän tonnikalan kalastukseen Välimeren alueella, ja kalastajien toimeentulomahdollisuudet saattavat heiketä kalanpoikasten saalistuksen vuoksi. Komissio ottaa nämä näkökohdat huomioon kalavarojen hoitoa koskevissa aloitteissaan.

Luontoon päässeet kalat, vieraat lajit ja geneettisesti muunnetut organismit. Komissio on rahoittanut tutkimusta luontoon päässeiden kalojen Atlantin luonnonvaraisen lohien monimuotoisuudelle aiheuttamien uhkien selvittämiseksi, mutta jatkotutkimukset ovat tarpeen. Erityisesti on tuettava Pohjois-Atlantin lohensuojelujärjestön (NASCO) ja Pohjois-Atlantin lohenviljelyteollisuuden helmikuussa 2000 käynnistämää hanketta, jonka yhteydessä laadittavien ohjeiden avulla pyritään minimoimaan luontoon pääsevien lohien määrä. Komissio selvittää, olisiko näiden ohjeiden pohjalta luotava velvoittavat säännöt, jotka voitaisiin ulottaa koskemaan myös muita kalalajeja ja -kantoja.

Komission mielestä kaikkien jäsenvaltioiden olisi noudatettava ICESin meren eliöiden alueelle tuomista ja siirtämistä koskevia toimintaohjeita²⁸ tahattomien alueelle tuontien estämiseksi. Komissio antaa ehdotuksen muualta peräisin olevien vesieläinten alueelle tuontia koskeviksi hallinnointisäännöiksi, jotka ovat sopuosinnussa toimintaohjeiden määräysten kanssa.

Komissio on rahoittanut tutkimushankkeita, jotka koskevat siirtogeenisten kalojen pidosta suljetuissa olosuhteissa mahdollisesti aiheutuvia riskejä; tutkimuksen avulla varmistetaan, että yhteisössä on tarvittava turvallisuusasioiden asiantuntemus. Komissio pohtii kuitenkin samalla, onko tarpeen antaa siirtogeenisiä kaloja koskevaa erityislainsäädäntöä.

Koska uusien ja erityisesti muualta peräisin olevien lajien viljelyn aloittaminen saattaa johtaa myös tautien leviämiseen, mahdollisen lainsäädännön lisäksi on otettava käyttöön viljelmää koskevat asianmukaiset ja yksityiskohtaiset hallinnointikäytännöt ja ehkäisevät toimenpiteet.

Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistäminen (IPPC). Neuvoston direktiivin 96/61/EY²⁹ soveltamisalaan kuuluvan toiminnan aloittamisen edellytyksenä on yhtenäinen ja säännöllisesti tarkistettava lupa, jonka ehdoissa on ilman, veden ja maaperän saastumiseen, jätteiden synnyn välttämiseen ja hävittämiseen, energian käyttöön ja maa-alueiden puhdistamiseen liittyviä määräyksiä. Lupaehtojen on perustuttava parhaaseen käytettävissä olevaan tekniikkaan. Komissio järjestää parhaita käytettävissä olevia tekniikoita koskevien tietojen vaihdon, jonka perusteella laaditaan kyseisiä tekniikoita koskevat, yleiseen käyttöön tarkoitetut viiteasiakirjat (BREF). IPPC-direktiivin soveltamisalaan kuuluu pääasiassa sellainen teollinen toiminta, jonka pilaamispotentiaali on merkittävä, sekä voimaperäinen eläintenkasvatusta (siat ja siipikarja). Komissio selvittää, voidaanko voimaperäinen kalankasvatusta sisällyttää IPPC-direktiivin soveltamisalaan ja laatia samalla asiaankuuluva BREF-asiakirja.

²⁸ Kansainvälinen merentutkimusneuvosto, 1995

²⁹ Annettu 24. syyskuuta 1996 ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi. EYVL L 257, 10.10.1996

Ympäristövaikutusten arviointi (YVA). YVA-menettelyä olisi sovellettava aina ja täysimääräisesti voimaperäistä kalanviljelyä harjoittavien laitosten sijoituspäätöksiä tehtäessä; menettelyssä olisi otettava huomioon suunnitellun laitoksen tyyppi ja koko sekä tiedot vastaanottavan vesistön haavoittuvuudesta. Komissio selvittää, onko mahdollista laatia erityisperusteet ja suuntaviivat YVA-arviointien toteuttamiseksi vesiviljelyalalla.

Laajaperäinen kalanviljely. Luonnonmukaisen vesiviljelytuotannon taloudellinen kannattavuus on heikkoa, minkä vuoksi tuotannonala on riippuvainen julkisesta tuesta. Komissio kehottaa jäsenvaltioita tunnustaman laajaperäisen vesiviljelyn myönteiset vaikutukset myös matkailun, vapaa-ajanvieton ja luontokasvatuksen kannalta.

Osana maatalouden ja maatalousmaiseman ylläpitämistavoitetta maatalouden kehittämissuunnitelmista voidaan myöntää EU:n tukea vesiviljelyssä käytettäviä lampia ja muita vesialueita varten³⁰. Maaseudun kehittämissuunnitelmien välivaiheen arvioinnin avulla saadaan alustavaa tietoa taloudellisen tuen tehokkuudesta. Laajaperäistä viljelyä voidaan tietyin edellytyksin tukea myös KOR:sta, ja tukimäärärahoja voitaisiin lisätä. Tuottajien pitäisi myös harkita alkuperämerkkien käyttöönottoa, koska saman lajin laajaperäisesti ja voimaperäisesti tuotetut kalat ovat laadultaan erilaisia. Laajaperäisesti tuotettu kala saattaa tuottaa kaupallista etua.

Istuttaminen. Istutettujen kalojen olisi oltava peräisin paikallisista emokaloista, jotta vältettäisiin luonnonvaraisiin populaatioihin kohdistuvat haitalliset geneettiset vaikutukset. Jäsenvaltioiden olisi suunniteltava erityisesti sisävesien istutustoimintaa tukevien kalantuotantolaitosten perustamista.

Suojeltujen lajien harjoittama saalistus. Komission mielestä asianomaisten viranomaisten olisi tutkittava keinoja kalantuotantolaitoksen suojaamiseksi luonnonvaraisten lajien harjoittamalta saalistukselta. Neuvoston direktiivin 79/409/ETY³¹ 9 artiklan mukaisesti jäsenvaltiot voivat asianmukaisin toimenpitein rajoittaa suojeltujen lintulajien vaikutusta kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi ja kasviston ja eläimistön suojelemiseksi.

4.9. Tutkimus

- Tutkimukseen ja teknologiseen kehittämiseen liittyvien rahoitusmahdollisuuksien lisääminen
- Tutkimuksen painopistealueiden määrittely

Yritysten tekemä tutkimus. Vesiviljely on omavaraista teollista toimintaa, jonka odotetaan huolehtivan omista T&K-tarpeistaan. Monilla vesiviljelyn osa-alueilla taloudellinen tilanne on kuitenkin niin vaikea, etteivät yksityiset yritykset selviydy T&K-toimien kustannuksista. Tämän vuoksi yrityksiä on tuettava kansallisista tutkimusohjelmista ja yhteisön yleisten kannustimien, esimerkiksi pk-yritystutkimusrahoituksen, avulla. Suunnitelmien mukaan KOR:sta voitaisiin

³⁰ Neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999, annettu 17 päivänä toukokuuta 1999, maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta. EYVL L 160, 26.6.1999

³¹ Annettu 4. huhtikuuta 1979 luonnonvaraisten lintujen suojelusta. EYVL L 103, 25.4.1979

tulevaisuudessa myöntää lisätukea vesiviljely-yritysten toteuttamaan pienimuotoiseen soveltavaan tutkimukseen.

Koordinointi. Useimmat vaaditut tutkimukset voidaan toteuttaa ainoastaan asianmukaisin teknisin valmiuksin varustetuissa erityistutkimuslaitoksissa. Komission mielestä tutkijoiden olisi koordinoitava toimensa yhteistyössä kansallisten viranomaisten ja teollisuuden kanssa.

Kuudes puiteohjelma. Myös yhteisen kalastuspolitiikan osalta tarvitaan selkeästi EU:n laajuista tutkimusta vesiviljelyn tuesta. Vesiviljelyn ympäristövaikutukset ja muut vaikutukset sekä kaloihin ja äyriäisiin liittyvä terveystieteellinen näkökohdat ovat merkittäviä poliittisia kysymyksiä, joille olisi myönnettävä tutkimusrahoitusta kuudennesta puiteohjelmasta (2002–2006)³² yhteisön politiikan tukemiseksi. Lisäksi asiaankuuluvia kuluttajien terveyttä ja tuotteiden laatua koskevia näkökohtia tarkastellaan ruoan laatuun ja turvallisuuteen liittyvissä EU:n horisontaalisissa tutkimusohjelmissa.

Tutkimuksen painopistealueet. Biologista monimuotoisuutta kalastusalalla koskevan toimintasuunnitelman kohdassa 5.4 esitellään joitakin tärkeimpiä vesiviljelyalan tutkimustarpeita. Kuudennen puiteohjelman valmistelu tarjoaa lisämahdollisuuksia lujittaa tutkimuksen painopistealueita toimintasuunnitelman mukaisesti. Muita merkittäviä T&K-tarpeita tarkastellaan tämän tiedonannon edellisissä kohdissa.

5. PÄÄTELMÄT

Yhteisön vesiviljelyalan kestävä kehittäminen koskevan komission strategian avulla pyritään

- turvaamaan työllisyys pitkällä aikavälillä erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla alueilla
- turvaamaan kuluttajille terveelliset, turvalliset ja laadukkaat elintarvikkeet sekä edistämään eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien tiukkojen vaatimusten käyttöönottoa
- ympäristön kannalta terveen tuotannon edistäminen.

Vesiviljelyalan työpaikkojen syntyyn vaikuttavat alan taloudellinen kannattavuus ja omavaraisuus. Muita tähän liittyviä tekijöitä ovat tuotannon kehitys, markkinat, koulutus ja hallinto.

Viimeaikaista tuotannon kehitystä voidaan nopeuttaa, mutta vesiviljelyn on säilyttävä markkinavetoisena toimintana. Tarvitaan erilaisia rakenteellisia toimia: on lisättävä viljeltävien lajien määrää, lakattava tukemasta sellaisten alojen tuotantokapasiteetin lisäämistä, joiden markkinat ovat jo lähes kyllästetyt, ja luotava välineitä, joiden avulla saadaan tietoa tuotannosta ja markkinoista ja voidaan saattaa tämä tieto edelleen sidosryhmille. Lisäksi on kehitettävä markkinointia, viestintää

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös 2002/1513/EY, tehty 27 päivänä kesäkuuta 2002, eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista ja innovointia tukevasta Euroopan yhteisön kuudennesta tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmasta (2002–2006)

myynninedistämiskampanjoita ja yleistä mainontaa, lisättävä tuottajien välistä yhteistyötä ja edistettävä hyvien hallintokäytäntöjen käyttöönottoa. Näiden toimien olisi sisällettävä ehkäiseviä toimia, joilla estetään uusien taudinaiheuttajien leviäminen ja sairauksien puhkeaminen viljelyissä ja luonnonvaraisissa kannoissa. KOR-asetus olisi mukautettava siten, että siinä otetaan huomioon nämä uudet haasteet ja tavoitteet.

Myös laatu- ja ympäristökohdat ovat tärkeitä. Unioni on luonut keskeiset lainsäädäntövälineet ja kannustimet – nyt on tuottajien ja tuottajayhdistysten vuoro ryhtyä toimiin. Nopeasti kehittyvä luonnonmukainen tuotanto edistää alan laajenemista; luonnonmukaista vesiviljelytuotantoa varten on kuitenkin laadittava yhteinen määritelmä yksityiskohtaisine standardeineen ja perusteluineen.

Käytettävissä olevat alueet ja puhtaan veden saanti vaikuttavat ratkaisevasti tuotannon kehitykseen. Erilaisten teknologioiden – vedenkierrätysjärjestelmien, avomerellä sijaitsevien häkkikasvattamojen ja köysirakennelmien – kehittämisen ansiosta voidaan vähentää riippuvuutta paikallisista resursseista. Tämän kehitystyön avulla ei voida kuitenkaan ratkaista kaikkia ongelmia, vaan vesiviljely on liitettävä asianmukaisesti muiden rannikolla harjoitettavien toimintojen rinnalle rannikkoalueiden yhdennettyä käyttöä ja hoitoa koskevan strategian avulla.

Koulutus on tarpeen pätevän teknisen henkilöstön ja hallintohenkilöstön, ja erityisesti naisten, houkuttelemiseksi alalle myös tulevaisuudessa.

Sidosryhmät olisi saatava entistä enemmän mukaan vesiviljelypolitiikan suunnitteluun paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Jäsenvaltioita kehoitetaan paneutumaan tähän asiaan. Komissio kannustaa toimialaa harjoittamaan itsesääntelyä ja liittymään EMAS-järjestelmään.

Jotta voitaisiin turvata kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden terveellisyys, komissio pyrkii edistämään siihen ratkaisevasti vaikuttavaa tuoteturvallisuutta eri tavoin: tarkistamalla voimassa olevaa lainsäädäntöä, antamalla uusia määräyksiä dioksiinipitoisuuksien seurannasta ja tehostamalla antibioottijäämien valvontaa. Komissio työskentelee myös parhaillaan eräiden kansanterveyttä ja eläinten terveyttä koskevien direktiivien tekstien uudelleen laatimiseksi ja eläinlääkkeitä koskevan lainsäädännön ajantasaistamiseksi. Lisäksi eläinten terveyttä koskevaa lainsäädäntöä ajantasaistetaan ja mukautetaan säännöllisesti ottamalla huomioon tuotannonalalla tapahtunut kehitys sekä käytännön kokemus ja tieteellinen asiantuntemus.

Kansainväliset toimet kasvatettujen kalojen hyvinvoinnin lisäämiseksi etenevät suotuisasti komission myötävaikutuksella. Komissio saattaa aikanaan antaa asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

Komissio aikoo laatia vesiviljelyalan ympäristöarviointia koskevat erityisperusteet ja -suuntaviivat ympäristön kannalta terveen tuotannonalan toiminnan edistämiseksi. Komissio saattaa myös harkita voimaperäisen kalanviljelyn sisällyttämistä nitraattidirektiivin (91/676/EY) soveltamisalan piiriin. Voimaperäisen kalanviljelyn sisällyttäminen IPPC-direktiivin (96/61/EY) soveltamisalaan saattaa lisäksi vauhdittaa ympäristötoimia yleisesti ja auttaa saamaan eurooppalaiset kuluttajat vakuuttuneiksi siitä, että tuotannonalan toimet ovat ympäristön kannalta kestäviä.

Muiden mahdollisten ympäristöriskien minimoimiseksi komissio aikoo laatia viljeltyjen kalojen käyttöä suljetuissa oloissa koskevat säännöt ja ottaa käyttöön tulokaslajien viljelyn aloittamista koskevat hallintosäännöt. Komissio aikoo myös selvittää, onko siirtogeenisiä kaloja koskevan erityislainsäädännön antaminen tarpeen.

Komissio kehottaa asiaankuuluvia kansallisia viranomaisia tunnustamaan laajaperäisen vesiviljelyn mahdolliset myönteiset ympäristövaikutukset ja lujittamaan niitä. On myös toteutettava asianmukaiset toimenpiteet laajaperäisten vesiviljelmien suojelemiseksi luonnonvaraisten lajien harjoittamalta saalistukselta.

Vesiviljelyalan tutkimusta on myös lisättävä. EU:n tutkimusrahoitusjärjestelmissä olisi otettava huomioon yhteisössä harjoitettavaa vesiviljelyä koskevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeet, jotka liittyvät selkeästi yhteiseen kalastuspolitiikkaan (YKP). Tuotannonalan kehittämistä koskeva tutkimus on pääosin toimialan itsensä vastuulla. Tätä tutkimusta tuetaan kuitenkin kansallisten ohjelmien ja yhteisön yleisten kannustimien, esimerkiksi pk-tutkimusrahoituksen avulla, vaikka tulevaisuudessa kehittämistutkimusta aiotaankin tukea myös kansallisista KOR-ohjelmista.

LIITE

AIKATAULU		
TOIMI	TOTEUTTAJA	VUOSI *
Työpaikkojen luominen erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla alueilla		
Rakenteellisen tuen painopisteen siirtäminen horisontaalisiin toimenpiteisiin ja tuen keskittäminen yksittäisissä yrityksissä toteutettaviin uudistamishankkeisiin ja puhtaan teknologian käyttöönottohankkeisiin Tuotevalikoiman laajentaminen ja toimitusvarmuuden lisääminen Välineiden kehittäminen tuotantoa ja markkinoita koskevien tietojen levittämiseksi Julkisen tuen lisääminen valtioiden rajat ylittävien markkinointikampanjoiden kehittämiseksi Myyntipisteille ja tuottajajärjestöille suunnatun tuen lisääminen	Yhteisö → KOR-asetuksen muuttaminen	2004
	Jäsenvaltio → KOR-ohjelmien muuttaminen	
Luonnonmukaista vesiviljelyä koskevien sääntöjen yhdenmukaistaminen	Yhteisö → erityissäännösten sisällyttäminen asetukseen (ETY) N:o 2092/91	2003 tai 2004
Tuotantoalueisiin liittyvien ongelmien ratkaiseminen	Yhteisö → rannikkoalueiden yhdenmukaisesta käytöstä ja hoitoa (ICZM) koskeva suositus	2002
	Jäsenvaltio → ICZM-strategioiden täytäntöönpano ja asianmukaisen teknologian kehittämisen asettaminen etusijalle	
	Yksityinen yritys (nykyisten T&K-ohjelmien kautta myönnettävän yhteisön tuen ja kansallisen tuen avulla) → teknologinen kehittäminen	
Laatumerkinnät, vesiviljelyn julkisuuskuva parantaminen	Jäsenvaltio ja yksityinen yritys → käytettävissä olevien mahdollisuuksien hyödyntämisen lisääminen	

Työpaikkojen luominen erityisesti kalastuksesta riippuvaisilla alueilla		
Pienten viljelylaitosten yhteistoiminnan lisääminen ja myyntipisteiden perustaminen	Yksityinen yritys → käytettävissä olevien mahdollisuuksien hyödyntämisen lisääminen.	
Erityisesti kestävyysnäkökohtiin painottuvan ja naisille suunnatun koulutuksen lisääminen	Jäsenvaltio → vesiviljelyalan koulutustarpeiden huomioon ottaminen Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien sisällön määrittelyssä.	
Alan hallinnon kehittäminen	Jäsenvaltio → sidosryhmien ottaminen entistä laajemmin mukaan vesiviljelypolitiikan suunnitteluun	
	Yksityinen yritys → toiminta- ja käytännesääntöjen laatiminen ja EMAS-järjestelmään liittyminen	
Terveellisten, turvallisten ja laadukkaiden tuotteiden turvaaminen kuluttajille sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien tiukkojen vaatimusten käyttöönoton edistäminen		
Tuoteturvallisuuden takaaminen	Yhteisö → voimassa olevan lainsäädännön tarkistaminen ja antibioottijäämien valvonnan tehostaminen	2002 tai 2003
Eläinlääkinnällisen suojelun varmistaminen	Yhteisö → eläinten terveyttä koskevan lainsäädännön säännöllinen ajantasaistaminen ja mukauttaminen tuotannonalalla tapahtuneen kehityksen sekä käytännön kokemuksen ja tieteellisen asiantuntemuksen huomioon ottamiseksi eläinlääkelainsäädännön muuttaminen	Säännöllisesti 2003
	Yksityinen yritys → hyvät hallintokäytännöt, hygieniavaatimukset ja ennalta ehkäisevän terveydenhuollon toimenpiteet antibioottien turvallisen ja asianmukaisen käytön varmistamiseksi	
Viljeltyjen kalojen hyvinvoinnin turvaaminen	Yhteisö → mahdollisen EU:n direktiivin antaminen Euroopan neuvoston suosituksen hyväksymisen jälkeen suosituksen soveltamisen varmistamiseksi	Tarvittaessa

Ympäristön kannalta terveen tuotannonalan edistäminen		
Vesiviljelyn ympäristövaikutusten ennakoiminen, valvonta ja vähentäminen	Yhteisö → vesiviljelyalan YVA-menettelyä koskevien erityisperusteiden ja suuntaviivojen laatimismahdollisuuksien tarkastelu; suunnitelmat voimaperäisen vesiviljelyn sisällyttämiseksi direktiivien 91/676/ETY ja 96/61/ETY soveltamisalaan	2003
	Jäsenvaltio → rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen kannustaminen sekä tuotantoalueiden käyttöön ottoon liittyvien lupamenettelyjen (häkkikasvatuksessa pidettävät tauot) ja rakennuslupien saannin (saostusaltaat) helpottaminen	
	Yksityinen yritys → rajoittavien toimenpiteiden toteuttaminen	
Luonnonolosuhteisiin joutuvien kalojen määrän minimoiminen	Yhteisö → suljetuissa olosuhteissa pitämistä koskevien sääntöjen tarkastelu	2004
Muulta peräisin olevien lajien aiheuttamien riskien vähentäminen	Yhteisö → alueelle tuontia koskevien sääntöjen ehdottaminen	2003
Siirtogeeniset kalat	Yhteisö → erityislainsäädännön antamistarpeen tarkastelu	2003
Laajaperäisen viljelyn myönteisten vaikutusten tunnustaminen ja lujittaminen	Yhteisö → KOR-asetuksen muuttaminen	2004
	Jäsenvaltio → laajaperäisen viljelyn tukeminen	
	Yksityinen yritys → merkit	
Tutkimus		
EU:n vesiviljelyalan kestävä kehitystä edistävien tutkimuksen painopistealueiden määrittely	Yhteisö → määritellään tässä tiedonannossa	
Tutkimusohjelmien rahoituksen parantaminen ja niihin mukaan pääsyn helpottaminen	Yhteisö → kuudes puiteohjelma	2002
	KOR-asetuksen muuttaminen	2004
	Jäsenvaltio → ohjelmien koordinoinnin lisääminen	
	Yksityinen yritys → koordinoinnin lisääminen tutkimuslaitosten kanssa ja niiden kesken	

* Toimen oletettu toteutusvuosi.